ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 20ής Οκτωβρίου 2011 *

Στην υπόθεση C-140/10,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Hof van Cassatie (Βέλγιο) με απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 17 Μαρτίου 2010, στο πλαίσιο της δίκης

Greenstar-Kanzi Europe NV

κατά

Jean Hustin,

Jo Goossens,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Tizzano, πρόεδρο τμήματος, M. Safjan, M. Ilešič, E. Levits και J.-J. Kasel (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen
γραμματέας: A. Calot Escobar

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Greenstar-Kanzi Europe NV, εκπροσωπούμενη από τους N. Segers και K. Tielens, advocaten,

— οι J. Hustin και J. Goossens, εκπροσωπούμενοι από τους H. Van Gompel και J. Hensen, advocaten,

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον F. Díez Moreno,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους F. Wilman και T. van Rijn,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 7ης Ιουλίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 11, παράγραφος 1, 13, παράγραφοι 1 έως 3, 16, 27, 94 και 104 του κανονισμού (ΕΚ) 2100/94 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1994, για τα κοινοτικά δικαιώματα επί

φυτικών ποικιλιών (ΕΕ L 227, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2001, L 111, σ. 31), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 873/2004 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004 (ΕΕ L 162, σ. 38, στο εξής: κανονισμός 2100/94).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της Greenstar Kanzi Europe NV (στο εξής: GKE) και των J. Hustin και J. Goossens η οποία αφορά προβαλλόμενη προσβολή, εκ μέρους αυτών, του σήματος Kanzi και της ποικιλίας μηλιάς Nicoter καθώς και των σχετικών δικαιωμάτων επί του σήματος και κοινοτικής προστασίας των φυτικών ποικιλιών, λόγω της διαθέσεως στο εμπόριο, από τους J. Hustin και J. Goossens, μήλων υπό το εμπορικό σήμα Kanzi.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 2100/94 προβλέπει:

«ότι, δεδομένου ότι τα αποτελέσματα του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών πρέπει να είναι ενιαία σε όλη την Κοινότητα, οι εμπορικές συναλλαγές που υπόκεινται στην έγκριση του κατόχου πρέπει να καθοριστούν επακριβώς· ότι το φάσμα της προστασίας πρέπει να επεκταθεί, σε σύγκριση με τα περισσότερα εθνικά συστήματα, σε συγκεκριμένο υλικό της ποικιλίας, προκειμένου να ληφθεί υπόψη το εμπόριο μέσω τρίτων χωρών χωρίς προστασία· ότι, εντούτοις, η καθιέρωση της αρχής της ανάλωσης των δικαιωμάτων πρέπει να εξασφαλίζει ότι η προστασία δεν είναι υπερβολική».

4 Το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού ορίζει:

«Το πρόσωπο που δημιούργησε ή ανακάλυψε και ανέπτυξε την ποικιλία ή ο διάδοχός του, αμφοτέρων, ήτοι του προσώπου και του διαδόχου του, καλουμένων εφεξής "δημιουργός", είναι δικαιούχος του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας.»

5 Το άρθρο 13 του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«1. Σύμφωνα με το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας, ο κάτοχος ή οι κάτοχοι κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας, καλούμενος εφεξής "κάτοχος", δικαιούται να προβαίνει στις ενέργειες που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

2. Με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 15 και 16, για τις ακόλουθες πράξεις όσον αφορά τα συστατικά ποικιλίας, ή τα συγκομισθέντα υλικά της προστατευόμενης ποικιλίας, καλούμενα και τα δύο εφεξής "υλικό", απαιτείται η άδεια του κατόχου:

α) παραγωγή ή αναπαραγωγή (πολλαπλασιασμός)·

β) επεξεργασία με σκοπό την αναπαραγωγή·

γ) προσφορά προς πώληση·

δ) πώληση ή άλλου είδους διάθεση στην αγορά·

ε) εξαγωγή από την Κοινότητα·

στ) εισαγωγή στην Κοινότητα·

ζ) αποθήκευση για οποιονδήποτε από τους προαναφερόμενους στα στοιχεία α΄ έως στ· λόγους.

Ο κάτοχος μπορεί να χορηγεί την άδεια αυτή υπό όρους και περιορισμούς.

3. Η παράγραφος 2 εφαρμόζεται για συγκομισθέν υλικό μόνον εάν το εν λόγω υλικό αποκτήθηκε δια χρησιμοποιήσεως συστατικών της προστατευόμενης ποικιλίας άνευ σχετικής αδείας και εκτός εάν ο κάτοχος είχε εύλογες δυνατότητες να ασκήσει το δικαίωμά του επί των συστατικών αυτών ποικιλίας.

[...]»

6 Κατά το άρθρο 16 του κανονισμού 2100/94:

«Το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας δεν περιλαμβάνει ενέργειες που αφορούν οιοδήποτε υλικό της προστατευόμενης ποικιλίας ή μιας ποικιλίας που καλύπτεται από τις διατάξεις του άρθρου 13 παράγραφος 5, το οποίο διατέθηκε από τον κάτοχο ή με συγκατάθεσή του, σε τρίτους, σε οποιοδήποτε μέρος της Κοινότητας ή όποιο άλλο υλικό προερχόμενο από το προαναφερόμενο υλικό, εκτός αν οι ενέργειες αυτές:

α) συνεπάγονται περαιτέρω αναπαραγωγή της οικείας ποικιλίας, εκτός εάν κατά τη διάθεση του υλικού υπήρχε πρόθεση να γίνει εν λόγω αναπαραγωγή

ή

β) συνεπάγονται εξαγωγή συστατικών ποικιλίας σε τρίτη χώρα η οποία δεν προστατεύει τις ποικιλίες του φυτικού γένους ή είδους στο οποίο ανήκει η ποικιλία, εκτός αν το υλικό εξάγεται με τελικό σκοπό να καταναλωθεί.»

7 Το άρθρο 27 του κανονισμού αυτού προβλέπει:

«1. Το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικών ποικιλιών μπορεί να αποτελέσει, στο σύνολό του ή στα μέρη του, αντικείμενο συμβατικώς παρεχομένων δικαιωμάτων εκμετάλλευσης. Τα δικαιώματα εκμετάλλευσης μπορεί να είναι αποκλειστικά ή μη.

2. Ο κάτοχος μπορεί να επικαλεσθεί τα δικαιώματα που απορρέουν από τα κοινοτικά δικαιώματα επί φυτικής ποικιλίας έναντι προσώπου που απολαύει του δικαιώματος εκμετάλλευσης και που παραβιάζει οποιονδήποτε από τους όρους ή περιορισμούς του δικαιώματός του εκμετάλλευσης, δυνάμει της παραγράφου 1.»

8 Το άρθρο 94 του εν λόγω κανονισμού ορίζει:

«1. Κάθε πρόσωπο το οποίο:

α) επιχειρεί πράξεις που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, όσον αφορά μία ποικιλία για την οποία έχει παραχωρηθεί κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας, χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένος προς τούτο

[...]

μπορεί να υποχρεωθεί από τον κάτοχο σε παύση της παραβίασης ή σε καταβολή εύλογης αποζημίωσης ή και στα δύο.

2. Κάθε πρόσωπο το οποίο ζημιώνει άλλον από δόλο ή αμέλεια έχει επιπλέον υποχρέωση να αποζημιώσει τον κάτοχο για την περαιτέρω ζημία που προξενήθηκε από την παραβίαση. Σε περίπτωση ελαφράς αμέλειας, η αξίωση αυτή μπορεί να μειωθεί ανάλογα με το βαθμό της ελαφράς αμέλειας, δεν μπορεί όμως να είναι κατώτερη του οφέλους που αποκόμισε ο παραβάτης από την παραβίαση.»

9 Το άρθρο 104 του ιδίου κανονισμού έχει ως εξής:

«1. Αγωγές επί παραβάσει μπορούν να ασκηθούν από τον κάτοχο. Οι δικαιούχοι δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μπορούν να ασκήσουν τέτοιες αγωγές εκτός αν τούτο έχει αποκλεισθεί ρητά με συμφωνία με τον κάτοχο σε περίπτωση δικαιώματος αποκλειστικής εκμετάλλευσης ή από το γραφείο δυνάμει των άρθρων 29 ή 100, παράγραφος 2.

2. Κάθε πρόσωπο που απολαύει του δικαιώματος εκμετάλλευσης δικαιούται να παρέμβει στην αγωγή επί παραβάσει που ασκήθηκε από τον κάτοχο προκειμένου να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Η εταιρία Nicolaï NV (στο εξής: Nicolaï) είναι «δημιουργός», κατά την έννοια του άρθρου 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94, νέας ποικιλίας μηλιών, της ποικιλίας Nicoter. Αυτή είναι η μοναδική ποικιλία που παράγει μήλα τα οποία, εφόσον πληρούν ορισμένες προδιαγραφές ποιότητας, διατίθενται στο εμπόριο υπό το εμπορικό σήμα Kanzi. Προκειμένου να αποτραπεί η αλλοίωση της ποιότητας της ποικιλίας και η υποβάθμιση του σήματος, έχει τεθεί σε εφαρμογή σύστημα επιλεκτικού δικτύου διανομής, στο πλαίσιο του οποίου προβλέπεται συγγραφή υποχρεώσεων οι οποίες συνεπάγονται περιορισμούς όσον αφορά την παραγωγή του δένδρου, καθώς και σε ό,τι αφορά την παραγωγή, τη συντήρηση, τη διαλογή και την εμπορία των καρπών.

11 Η αίτηση για την ποικιλία μηλιών Nicoter, η οποία υποβλήθηκε στις 27 Απριλίου 2001, δημοσιεύθηκε στο *Επίσημο Δελτίο του Κοινοτικού Γραφείου Φυτικών Ποικιλιών* στις 15 Ιουνίου 2001.

12 Το δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας που χορηγήθηκε κατόπιν της εν λόγω αιτήσεως παραχωρήθηκε από τη Nicolaï στην Better3fruit NV (στο εξής: Better3fruit) στις 3 Σεπτεμβρίου 2002. Η Better3fruit είναι, συνεπώς, ο κάτοχος του χορηγηθέντος για τα δένδρα της ποικιλίας Nicoter κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας.

13 Η Better3fruit είναι επίσης δικαιούχος του σήματος μήλων Kanzi.

14 Το 2003 η Better3fruit και η Nicolaï συνήψαν σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως με την οποία παρεσχέθη στη Nicolaï το αποκλειστικό δικαίωμα καλλιέργειας και εμπορίας των δένδρων της ποικιλίας Nicoter. Η εν λόγω σύμβαση προβλέπει ότι η Nicolaï «δεν δύναται να μεταβιβάσει ή να πωλήσει κανένα προϊόν καλυπτόμενο από την άδεια, αν δεν έχει προηγουμένως συναφθεί εγγράφως με τον αντισυμβαλλόμενο η σύμβαση παραχωρήσεως άδειας καλλιέργειας που προβλέπεται από το παράρτημα 6 (προκειμένου για αντισυμβαλλόμενους καλλιεργητές) ή η σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εμπορίας που προβλέπεται από το παράρτημα 7 (προκειμένου για αντισυμβαλλόμενους εμπόρους)».

15 Στις 24 Δεκεμβρίου 2004 η Nicolaï πώλησε 7 000 μηλιές της ποικιλίας Nicoter στον J. Hustin. Στο πλαίσιο της εν λόγω συναλλαγής, ο J. Hustin δεν δεσμεύθηκε να τηρήσει συγκεκριμένες προδιαγραφές σχετικά με την καλλιέργεια των μήλων Kanzi και την πώληση της συγκομιδής.

16 Η σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως μεταξύ της Better3fruit και της Nicolaï λύθηκε την 20ή Ιανουαρίου 2005. Σε ημερομηνία ως προς την οποία ερίζουν οι διάδικοι της κύριας δίκης, η GKE απέκτησε, για τις μηλιές της ποικιλίας Nicoter, τα αποκλειστικά δικαιώματα εκμεταλλεύσεως που προβλέπονται για το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας. Με αυτόν τον τρόπο η GKE κατέστη δικαιούχος στη θέση της Nicolaï.

17 Στις 4 Δεκεμβρίου 2007 διαπιστώθηκε ότι J. Goossens διέθετε προς πώληση μήλα με το σήμα Kanzi. Όπως αποδείχθηκε, επρόκειτο για μήλα τα οποία είχε προμηθευτεί από τον J. Hustin.

18 Κατόπιν της διαπιστώσεως αυτής, η GKE άσκησε αγωγή λόγω προσβολής κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας κατά των J. Hustin και J. Goossens. Την 29η Ιανουαρίου 2008 ο πρόεδρος του rechtbank van koophandel te Antwerpen, δικάζοντας κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, έκρινε ότι τόσο ο J. Hustin όσο και ο J. Goossens είχαν προσβάλει το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας της GKE.

19 Με απόφαση της 24ης Απριλίου 2008 το hof van beroep te Antwerpen προέβη σε μεταρρύθμιση της ανωτέρω αποφάσεως. Καίτοι δέχθηκε ότι η Nicolaï δεν είχε πράγματι τηρήσει τις υποχρεώσεις της βάσει της συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι ο J. Hustin και ο J. Goossens δεν είχαν

προσβάλει το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας της GKE δεδομένου ότι οι περιορισμοί που είχαν περιληφθεί στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως μεταξύ της Better3fruit και της Nicolaï δεν μπορούσαν να αντιταχθούν στον J. Hustin και στον J. Goossens.

20 Η GKE άσκησε αναίρεση κατά της εν λόγω αποφάσεως του hof van beroep te Antwerpen. Το Hof van Cassatie, αμφιβάλλοντας ως προς το εννοιολογικό περιεχόμενο του κανόνα της αναλώσεως, όπως αυτός διατυπώνεται στο άρθρο 16 του κανονισμού 2100/94, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα δύο προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πρέπει στο άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94 [...], σε συνδυασμό με τα άρθρα 11, παράγραφος 1, 13, παράγραφοι 1 έως 3, 16, 27 και 104 του [...] κανονισμού [αυτού], να δοθεί η ερμηνεία ότι ο κάτοχος του δικαιώματος ή ο κάτοχος άδειας εκμεταλλεύσεως δύναται να ασκήσει αγωγή λόγω προσβολής κατά οιουδήποτε τρίτου προβαίνει σε ενέργειες σχετικές με υλικό που πωλήθηκε ή μεταβιβάσθηκε στον εν λόγω τρίτο από τον κάτοχο άδειας εκμεταλλεύσεως, όταν οι περιορισμοί που είχαν συνομολογηθεί με τη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως η οποία είχε συναφθεί μεταξύ του αδειούχου εκμεταλλεύσεως και του κατόχου του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας δεν έχουν τηρηθεί στο πλαίσιο της πωλήσεως του εν λόγω υλικού;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, έχει σημασία για την αξιολόγηση της προσβολής το γεγονός ότι το πρόσωπο που έχει προβεί στις ανωτέρω ενέργειες γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τους περιορισμούς που είχαν συνομολογηθεί με την προαναφερθείσα σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

21 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί εάν ο κάτοχος δικαιώματος επί φυτικής ποικιλίας ή εκείνος στον οποίο αυτός έχει παραχωρήσει άδεια εκμεταλλεύσεως μπορεί να ασκήσει αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος κατά τρίτου, ο οποίος έχει αποκτήσει το υλικό από άλλον αδειούχο

εκμεταλλεύσεως χωρίς ο τελευταίος να έχει τηρήσει, κατά την πώληση του υλικού, τους όρους ή τους περιορισμούς που περιλαμβάνονται στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως που έχει συναφθεί μεταξύ του κατόχου και του εν λόγω αδειούχου εκμεταλλεύσεως.

22 Προκαταρκτικώς, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά αποκλειστικώς το ερώτημα εάν ο νέος αδειούχος εκμεταλλεύσεως, δηλαδή η GKE, μπορεί να ασκήσει αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος κατά τρίτων, εν προκειμένω των J. Hustin και J. Goossens, οι οποίοι απέκτησαν το υλικό από τον προηγούμενο αδειούχο εκμεταλλεύσεως, εν προκειμένω τη Nicolaï, η οποία, κατά την πώληση του υλικού αυτού, παρέβη τους όρους ή τους περιορισμούς που περιλαμβάνονταν στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως που είχε συνάψει με τον κάτοχο του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών, δηλαδή τη Better3fruit.

23 Καίτοι το πρώτο ενδεχόμενο στο οποίο αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο, δηλαδή η δυνατότητα του κατόχου να ασκήσει ο ίδιος τέτοια αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος κατά τρίτου, δεν αφορά την παρούσα υπόθεση, λαμβανομένης υπόψη της ιδιομορφίας της διαφοράς της κύριας δίκης, επιβάλλεται εντούτοις η διαπίστωση ότι το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 επιφυλάσσει το δικαίωμα ασκήσεως αγωγής λόγω προσβολής δικαιώματος μόνο στον κάτοχο του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών.

24 Δεδομένου ότι το δικαίωμα του αδειούχου εκμεταλλεύσεως προς άσκηση τέτοιας αγωγής εξαρτάται από το δικαίωμα του κατόχου, πρέπει να προσδιοριστούν, αρχικώς, οι συγκεκριμένες προϋποθέσεις τις οποίες θέτει ο κανονισμός 2100/94 για την άσκηση του δικαιώματος αυτού από τον κάτοχο.

25 Όσον αφορά την προστασία των φυτικών ποικιλιών που θεσπίζει ο κανονισμός 2100/94, πρέπει να επισημανθεί ότι σε αυτόν προβλέπονται διαφορετικά επίπεδα προστασίας και διάφορα ένδικα βοηθήματα.

26 Κατά πρώτο λόγο, προβλέπεται «πρωτογενής» προστασία η οποία καλύπτει τα συστατικά ποικιλίας, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94. Το συγκομισθέν υλικό αποτελεί αντικείμενο «δευτερογενούς» προστασίας,

η οποία, μολονότι προβλέπεται ομοίως από το άρθρο 13, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού περιορίζεται σημαντικά με την παράγραφο 3 του ιδίου άρθρου. Κατά συνέπεια, μολονότι τα συστατικά ποικιλίας και το συγκομισθέν υλικό εμπίπτουν στην κατ' άρθρο 13, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού έννοια «υλικό», εντούτοις η προστασία που προβλέπεται για τις δύο αυτές κατηγορίες διαφέρει.

27 Κατά δεύτερο λόγο, ο κανονισμός 2100/94 προβλέπει πλείονα ένδικα βοηθήματα. Κατά το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού μπορεί να ασκηθεί αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος κατά του προσώπου το οποίο προβαίνει σε ενέργειες που αναφέρονται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, όσον αφορά ποικιλία η οποία καλύπτεται από κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας, χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένος προς τούτο.

28 Όσον αφορά ειδικότερα τις συμβάσεις παροχής αδείας εκμεταλλεύσεως το άρθρο 27, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 προβλέπει ότι ο κάτοχος μπορεί να επικαλεσθεί τα δικαιώματα που απορρέουν από το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας έναντι του αδειούχου εκμεταλλεύσεως ο οποίος παραβαίνει όρους ή περιορισμούς που συνοδεύουν την άδεια εκμεταλλεύσεως, δυνάμει της παραγράφου 1 του ιδίου άρθρου.

29 Επομένως, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των ενδίκων βοηθημάτων που ασκεί ο κάτοχος κατά του αδειούχου εκμεταλλεύσεως και, αφετέρου, εκείνων που ασκούνται κατά τρίτου προσώπου, το οποίο προβαίνει σε ενέργειες που αφορούν το προστατευόμενο υλικό χωρίς να είναι εξουσιοδοτημένο προς τούτο.

30 Όσον αφορά τη δεύτερη από τις δύο αυτές περιπτώσεις, η οποία αποτελεί αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, πρέπει να προστεθεί ότι το άρθρο 104, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 προβλέπει ότι ο αδειούχος εκμεταλλεύσεως μπορεί να ασκήσει αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος αντί για τον κάτοχο. Η GKE, με την ιδιότητα του αδειούχου εκμεταλλεύσεως, δικαιούται να ασκήσει τέτοια αγωγή κατά των J. Hustin και J. Goossens.

31 Εντούτοις, πρέπει να επισημανθεί ότι, κατά τον λεγόμενο κανόνα της «αναλώσεως», ο οποίος περιλαμβάνεται στο άρθρο 16 του κανονισμού 2100/94, δεν εμπίπτουν στην προστασία που παρέχει το κοινοτικό δικαίωμα επί φυτικής ποικιλίας ενέργειες που αφορούν υλικό της προστατευόμενης ποικιλίας, το οποίο διατέθηκε από τον κάτοχο ή με συγκατάθεσή του, σε τρίτους, σε οποιοδήποτε τόπο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκτός αν οι ενέργειες αυτές συνεπάγονται είτε περαιτέρω αναπαραγωγή της οικείας ποικιλίας, πλην της περιπτώσεως που κατά τη διάθεση του υλικού υπήρχε πρόθεση να γίνει η εν λόγω αναπαραγωγή, είτε αφορούν εξαγωγή συστατικών ποικιλίας σε τρίτη χώρα η οποία δεν προστατεύει τις ποικιλίες του φυτικού γένους ή είδους στο οποίο ανήκει η ποικιλία, εκτός αν το υλικό εξάγεται με τελικό σκοπό να καταναλωθεί.

32 Από το εν λόγω άρθρο 16 του κανονισμού 2100/94 καθώς και από τον κανόνα που περιέχεται σ' αυτό, προκύπτει ότι, σε υπόθεση όπως αυτή της κύριας δίκης, αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος που ασκεί η GKE, με την ιδιότητά της ως νέας αδειούχου εκμεταλλεύσεως, ενεργώντας αντί του κατόχου, δηλαδή της Better3fruit, κατά των J. Hustin και J. Goossens είναι δυνατό να ασκηθεί μόνο στο μέτρο που το δικαίωμα του κατόχου δεν έχει αναλωθεί.

33 Συναφώς, από τη δικογραφία προκύπτει ότι η Better3fruit και η Nicolaï συνήψαν σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως δυνάμει της οποίας η Better3fruit παραχώρησε στη Nicolaï το αποκλειστικό δικαίωμα να καλλιεργεί και να εμπορεύεται τις μηλιές της ποικιλίας Nicoter, καθώς και τη χρήση των δικαιωμάτων που συνδέονται με αυτές.

34 Η σύμβαση αυτή παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως περιελάμβανε όρους και περιορισμούς κατά τους οποίους η Nicolaï δεν είχε δικαίωμα να διαθέτει τα προϊόντα που καλύπτονταν από την άδεια εκμεταλλεύσεως, εάν ο τρίτος δεν αναλάμβανε την υποχρέωση να τηρεί τους εν λόγω όρους και περιορισμούς.

35 Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί εάν, λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που εκτέθηκαν στις δύο προηγούμενες σκέψεις, το κοινοτικό δικαίωμα σε φυτική ποικιλία του κατόχου έχει αναλωθεί.

36 Ο προσδιορισμός του περιεχομένου της αρχής της αναλώσεως, όπως διατυπώνεται στο άρθρο 16 του κανονισμού 2100/94, δεν έχει ακόμη αποτελέσει αντικείμενο ερμηνείας από το Δικαστήριο.

37 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν η σχετική με το περιεχόμενο της αρχής της αναλώσεως στο δίκαιο των σημάτων νομολογία του Δικαστηρίου είναι εφαρμοστέα κατ' αναλογία.

38 Από τη νομολογία αυτή, που αφορά τη σχέση μεταξύ του δικαιούχου του σήματος και εκείνου προς τον οποίο έχει παραχωρήσει άδεια χρήσεως, προκύπτει ότι η διάθεση στο εμπόριο από τον έχοντα την άδεια χρήσεως προϊόντων που φέρουν το σήμα μπορεί να θεωρηθεί, κατ' αρχήν, ως πραγματοποιούμενη με τη συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος (βλ. απόφαση της 23ης Απριλίου 2009, C-59/08, Copad, Συλλογή 2009, σ. I-3421, σκέψη 46).

39 Εντούτοις, κατά την ίδια αυτή νομολογία, η σύμβαση παραχωρήσεως δεν ισοδυναμεί με απόλυτη και άνευ όρων συγκατάθεση του δικαιούχου του σήματος να διατεθούν στο εμπόριο, από τον έχοντα την άδεια χρήσης, προϊόντα που φέρουν το σήμα αυτό (βλ. απόφαση Copad, προπαρατεθείσα, σκέψη 47).

40 Όσον αφορά ειδικότερα την προστασία των φυτικών ποικιλιών, το άρθρο 27, παράγραφος 2, του κανονισμού 2100/94 προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα του κατόχου να επικαλεσθεί τα δικαιώματα που απορρέουν από αυτή την προστασία έναντι αδειούχου εκμεταλλεύσεως, όταν αυτός παραβαίνει όρο της συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως.

41 Όσον αφορά, αντιθέτως, την προβλεπόμενη στο άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94 αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος κατά τρίτων, πρέπει να ληφθεί υπόψη η δέκατη τέταρτη αιτιολογική σκέψη του ίδιου κανονισμού κατά την οποία η προστασία που απολαμβάνει ο κάτοχος δεν είναι υπερβολική. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι από την παράβαση κάποιου όρου της συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως δεν μπορεί να συνάγεται έλλειψη συγκαταθέσεως του κατόχου.

Ειδικότερα, η συγκατάθεση αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ελλείπουσα στην περίπτωση που ο αδειούχος εκμεταλλεύσεως παραβαίνει όρο της συμβάσεως παραχωρήσεως ο οποίος δεν επηρεάζει τη συγκατάθεση για διάθεση στο εμπόριο και, ως εκ τούτου, ούτε την ανάλωση του δικαιώματος του κατόχου.

42 Δεδομένου ότι η δικογραφία που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο δεν περιλαμβάνει τα αντίγραφα των παραρτημάτων 6 και 7 της συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως, στα οποία αναφέρεται ο επίμαχος όρος της εν λόγω συμβάσεως, το Δικαστήριο δεν έχει στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία για να προσδιορίσει το είδος του επίμαχου στην κύρια δίκη συμβατικού όρου. Επομένως εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να χαρακτηρίσει, επί τη βάσει των περιστατικών και των συνθηκών της ενώπιον του υποθέσεως, τους όρους της επίμαχης συμβάσεως παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως.

43 Εάν το αιτούν δικαστήριο διαπιστώσει ότι το προστατευόμενο υλικό διατέθηκε από τον αδειούχο εκμεταλλεύσεως κατά παράβαση όρου ή περιορισμού, ο οποίος περιλαμβάνεται στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως και αφορά ευθέως τα ουσιώδη στοιχεία του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών, θα πρέπει να συναγάγει ότι αυτή η διάθεση υλικού, από τον αδειούχο ή τρίτο, έγινε χωρίς τη συγκατάθεση του κατόχου και ότι, κατά συνέπεια, το δικαίωμά του δεν έχει αναλωθεί. Αντιθέτως, η παράβαση όρων της συμβάσεως, οποιασδήποτε άλλης φύσεως, δεν αποκλείει την ανάλωση του δικαιώματος του κατόχου.

44 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 94 του κανονισμού 2100/94, σε συνδυασμό με τα άρθρα 11, παράγραφος 1, 13, παράγραφοι 1 έως 3, 16, 27, και 104 του εν λόγω κανονισμού, σε περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, έχει την έννοια ότι μπορεί να ασκηθεί αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος από τον κάτοχο του δικαιώματος ή από τον αδειούχο εκμεταλλεύσεως κατά τρίτου που προμηθεύθηκε το υλικό από άλλον αδειούχο ο οποίος παρέβη τους όρους ή τους περιορισμούς που περιλαμβάνονταν στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως που αυτός είχε προηγουμένως

συνάψει με τον κάτοχο εφόσον οι επίμαχοι όροι ή περιορισμοί αφορούν ευθέως τα ουσιώδη στοιχεία του οικείου κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει.

45 Με το δεύτερό του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί εάν, κατά την αξιολόγηση της προσβολής δικαιώματος, έχει σημασία να εξακριβωθεί εάν ο τρίτος που προβαίνει σε ενέργειες σχετικές με το υλικό που πωλήθηκε ή μεταβιβάσθηκε γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τους όρους ή περιορισμούς οι οποίοι περιλαμβάνονταν στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως.

46 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι το άρθρο 94, παράγραφος 1, του κανονισμού 2100/94 διευκρινίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ο κάτοχος του κοινοτικού δικαιώματος επί φυτικών ποικιλιών μπορεί να ασκήσει αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος κατά του υπευθύνου της προσβολής, προκειμένου να ζητήσει είτε την άρση της προσβολής, είτε την καταβολή εύλογης αμοιβής, είτε συνδυασμό των δύο αυτών μορφών αποκαταστάσεως της ζημίας.

47 Στην παράγραφο 2 του ιδίου άρθρου απαριθμούνται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ο κάτοχος μπορεί, επιπροσθέτως, να ασκήσει αγωγή κατά του υπευθύνου της προσβολής δικαιώματος για να ζητήσει την αποκατάσταση της ζημίας που προξενήθηκε από αυτή. Για να μπορέσει ο κάτοχος να αξιώσει την αποκατάσταση αυτή της ζημίας που υπέστη, πρέπει, κατά την εν λόγω παράγραφο 2, η προσβολή του δικαιώματος να είναι αποτέλεσμα δόλου ή αμέλειας του υπαιτίου. Σε περίπτωση ελαφράς αμελείας η αξίωση αποζημιώσεως του κατόχου μπορεί κατ' αρχήν να μειωθεί αναλόγως.

48 Από τη σύγκριση του γράμματος των δύο παραγράφων προκύπτει ότι στην παράγραφο 1 δεν υπάρχει αναφορά σε υποκειμενικά στοιχεία. Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα υποκειμενικά στοιχεία, όπως η γνώση των όρων ή περιορισμών που περιλαμβάνονται στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως, δεν ασκούν επιρροή όσον αφορά την αξιολόγηση της προσβολής του δικαιώματος και του δικαιώματος του κατόχου να στραφεί κατά του υπευθύνου της προσβολής αυτής.

49 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, όσον αφορά την αξιολόγηση της προσβολής δικαιώματος, είναι άνευ σημασίας αν ο τρίτος που προέβη σε ενέργειες σχετικές με το υλικό που πωλήθηκε ή μεταβιβάσθηκε γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τους όρους ή τους περιορισμούς οι οποίοι περιλαμβάνονταν στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

50 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Το άρθρο 94 του κανονισμού (ΕΚ) 2100/94 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1994, για τα κοινοτικά δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 873/2004 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σε συνδυασμό με τα άρθρα 11, παράγραφος 1, 13, παράγραφοι 1 έως 3, 16, 27, και 104 του εν λόγω κανονισμού, σε περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην κύρια δίκη, έχει την έννοια ότι μπορεί να ασκηθεί αγωγή λόγω προσβολής δικαιώματος από τον κάτοχο του δικαιώματος ή από τον αδειούχο εκμεταλλεύσεως κατά τρίτου που προμηθεύθηκε το υλικό από άλλον αδειούχο ο οποίος παρέβη τους όρους ή τους περιορισμούς που περιλαμβάνονταν στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως που αυτός είχε προηγουμένως συνάψει με τον κάτοχο εφόσον οι επίμαχοι όροι ή περιορισμοί αφορούν ευθέως τα ουσιώδη στοιχεία του οικείου κοινοτικού δικαιώματος

επί φυτικών ποικιλιών, πράγμα που εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει.

2) Όσον αφορά την αξιολόγηση της προσβολής δικαιώματος, είναι άνευ σημασίας αν ο τρίτος που προέβη σε ενέργειες σχετικές με το υλικό που πωλήθηκε ή μεταβιβάσθηκε γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τους όρους ή τους περιορισμούς οι οποίοι περιλαμβάνονταν στη σύμβαση παραχωρήσεως άδειας εκμεταλλεύσεως.

(υπογραφές)